

SOUKENÍK - ŠTRPKA

advokátska kancelária / law firm

Peter Štrpka:

***„Škodná ako chránený druh
alebo zmena paradigmy
postoja spoločnosti
k neplatičom”***

Management pohľadávok 2019

19. - 20. november 2019,

Radisson Blu Carlton Hotel

1. Krátky historický exkurz postoja spoločnosti k neplatičom

- hoci základnú zásadu prirodzeného, civilného i medzinárodného práva „pacta sunt servada“ (lat. „dohody treba dodržiavať“) precizoval Hugo Grotius až v 17. storočí – princíp posvätnosti dodržania zmluvy bol známy už v starovekej Mezopotámii, Egypte, Indii či Číne (bohovia každej strany sa podieľali na vypracovaní zmluvy a hrozili zásahom proti strane vinnej z jej porušenia)
- princíp „dodržania slova“ má religiózny charakter aj vo veľkých svetových náboženstvách – židovské náboženstvo je vo svojej podstate „náboženstvom Zmluvy“, v kresťanstve platí „vaša reč nech je: áno, áno, nie, nie“ (Mt 5,37), Korán uvádza „moslimovia musia dodržiavať svoje dojednania“
- uvedená zásada je nevyhnutnou podmienkou života každej sociálnej komunity a v prípade nedodržania záväzkov musia existovať funkčné donucovacie prostriedky (rozhodnutie prvého Božieho súdu, kedy cherubíni vyhnali Adama a Evu z raja na základe Božieho rozhodnutia, bolo v podstate prvou exekúciou)

„Za dlžníka sa modlí aj veriteľ.“ — turecké príslovie

1.1 Staroveké Grécko

- v roku 594 pred Kristom bol za prvého archonta zvolený Solón - medzi prvé jeho reformy patrilo zrušenie dlžníckeho otroctva („strasenie bremena“) - oslobodil občanov (prevažne roľníkov), ktorí nespĺnili svoje dlhy a stali sa tak otrokmi svojich veriteľov (prevažne aristokratov), a vrátil im ich pozemky, o ktoré prišli po svojom zotročení - zároveň zakázal zotročovať insolventných dlžníkov do budúcnosti, t. j. zrušil zodpovednosť za splnenie záväzku v podobe osobnej slobody

1.2 Rímske právo

- Zákon XII. tabúl (približne v roku 450 pred Kristom), a to konkrétne v prvých troch tabuliach, ktoré upravujú súdny proces od počiatku až po exekúciu - na exekúciu vynesených rozsudkov existovali dve žaloby, a to **žaloba na zmocnenie sa osoby**, ktorej cieľom bolo zabezpečiť veriteľovi exekúciu na osobu (na samotné telo neplatiaceho dlžníka) a **žaloba na uchopenie zálohu**, ktorej cieľom bolo zabezpečiť záloh pre veriteľa zmocnením sa nejakej veci patriacej dlžníkovi

„Malý dlžník je otrokom veriteľa – veľký jeho otrokárom.“ – latinské príslovie

- postup upravoval **preator** podľa vzoru administratívneho práva a vytvoril sa tak osobitý vykonávací proces, v ktorom sa objavujú zásady a postupy moderného konkurzného práva, vzniká princíp prednosti, princíp proporcionality alebo pomernosti

1.3 Exekúcia germánska a kanonická

- právo germánov nepoznalo exekúciu majetkovú, ale len osobnú. Uvedené sa zmenilo až po prijatí Lex Salica v 6. storočí, kedy právo umožňovalo postihnúť aj individuálne hnutelné veci, prípadne v niektorých situáciách aj veci nehnuteľné (až po majetkovej exekúcií mohla nastúpiť exekúcia osobná, kedy sa dlžník stával akýmsi poddaným svojho veriteľa, pričom mal povinnosť svoj dlh odpracovať)
- kanonické právo poznalo exekúciu špeciálnu, ktorú bolo možné viesť len na veci hnutelné a na pohľadávky. Kanonická exekúcia taktiež poznala ako prostriedok nepriameho donútenia ukladanie trestov a pokút

„Feničania vymysleli peniaze, ale prečo tak málo?“ — Johann Nepomuk Nestroy

1.4 Vývoj exekučného práva na našom území

- stavovský feudálny proces v plnom rozsahu nadväzoval na staršie právne obyčaje. Konanie na zemskom súde sa skladalo z troch častí: z prípravného konania, prejednávania o sporoch a z exekúcie
- po Rakúsko – Uhorskom vyrovnaní v roku 1867 bolo na súčasnom území Slovenska a Podkarpatskej Rusi exekučné konanie upravené zákonom Čl. LX: 1881 o exekučnom pokračovaní, ktorý nadobudol účinnosť podľa nariadenia č. 3333/1881 IM/ Uhorského ministerstva právosúdia dňom 01.01.1882
- zákonom č. 23/1928 Sb. z. a n. došlo k zrušeniu súkromných súdnych exekútorov - výkonom exekúcie na Slovensku a v Podkarpatskej Rusi poveril prednosta okresného súdu zásadne súdnych zriadencov (tzv. podúradníkov), pričom pri väčších okresných súdoch boli zriadené zvláštne miesta podúradníkov na výkon exekučnej služby

„Lepšie bez večere spať ako s dlhmi vstávať.“ — Slovenské príslovie

2. Neplnenie záväzkov ako súčasť slovenskej historickej pamäti

- počet exekúcií v minulosti a dôsledky veľkého počtu exekúcií boli odrazom hospodárskej krízy na Slovensku a úsporné opatrenia v štátnom rozpočte v celej Československej republike nútili dôslednejšie vymáhať predpísané dane i daňové nedoplatky
- uvedený stav bol dôsledkom toho, že od roku 1925 sa postupne začali rozmáhať exekúcie na roľnícke hospodárstva. Na území Slovenska a Podkarpatskej Rusi sa vykonalo v roku 1929 približne 381 000 exekúcií a v roku 1930 dokonca 503 000 exekúcií, čo sa v konečnom dôsledku prejavilo aj v celonárodnom protiexekučnom hnutí
- proti neporiadkom, ku ktorým dochádzalo na Slovensku a Podkarpatskej Rusi pri exekúciách vedených na hnutelné a nehnuteľné veci, bol prijatý zákon č. 1/33 Zb. Uvedený zákon zaviedol trestnoprávnu ochranu bezpečnosti exekučných orgánov, a to z dôvodu, že pri výkone súdnych rozhodnutí boli osoby poverené výkonom exekúcie nezriedka napadnuté nielen samotným povinným, ale aj susedmi povinného.

„Kto bez peňazí chodí, toho psi obštia.“ — Slovenské príslovie

- v čase veľkej hospodárskej krízy však exekúcie nadobudli až obludné rozmery, v rokoch 1929–1933 sa ich uskutočnilo takmer 6 miliónov v celom Československu
- uvedený stav vyústil až do čertížniansko-haburskej vzbury (marec 1935) a s tým sa už niečo muselo v tomto smere zmeniť. Koaličná vláda Milana Hodžu, ktorá vzišla z parlamentných volieb v máji 1935, prišla čoskoro so sériou nariadení, ktoré obsahovali viaceré úľavy pre zadlžených drobných roľníkov a nezamestnaných poľnohospodárskych robotníkov
- niektoré pohľadávky sa zmrazili, niektoré platby odložili. Napriek tomu v pamäti národa zostali nekonečné exekúcie a najmä ich neľudský výkon nepríjemnou spomienkou na predmníchovskú ČSR. Dejepisí a rôzne pamätnice vydávané za socializmu ich približovali ako odvrátenú stranu „*masarykovskej demokracie a humanity*“

„Peniaze sú najlepšie uložené tým, keď sa nimi zaplatia dlhy.“ — Tomáš Baťa

3. Aktuálny spoločenský status dlžníka a veriteľa na Slovensku

- v právnom prostredí Slovenskej republiky je možné sledovať niekoľko rokov trvajúci trend týkajúci sa postupného zvyšovania právnej ochrany dlžníka, a to najmä s poukazom na úpravu týkajúcu sa spotrebiteľského práva
- zákonodarca vníma spotrebiteľa ako slabšiu zmluvnú stranu, ktorá sa nachádza v znevýhodnenej pozícii, najmä pokiaľ ide o jej informovanosť o ekonomickej situácii na trhu s tovarmi a službami, znalosť právnych predpisov, či možnosť ovplyvňovať podmienky, za ktorých dôjde k uzavretiu zmluvy
- predávajúci tovary/služby je naproti tomu vnímaný ako profesionál, ktorý má skúsenosti nielen s predajom tovarov/služieb, ale aj s tým spojeným uplatňovaním si svojich nárokov právnymi prostriedkami
- v spoločnosti sa tak postupne vytvorilo povedomie, že veriteľom je subjekt, ktorý apriori zneužíva svoje postavenie a nevedomosť dlžníka za účelom sa čo najviac na jeho úkor obohatiť

„Malý dlh robí dlžníka, veľký nepriateľa.“ — Seneca

- uvedené vystihuje Nález Ústavného súdu SR spis. zn. PL. ÚS 11/2016 zo dňa 07.02.2018, ktorým bolo konštatované, že ustanovenie § 5b zákona č. 250/2007 Z. z. o ochrane spotrebiteľa nie je v súlade s čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 1 ods. 1 Ústavy SR (citované ustanovenie upravovalo povinnosť súdov prihliadať na premlčanie v spotrebiteľskom spore z úradnej povinnosti)
- v rámci odôvodnenia Ústavný súd SR v náleze konštatoval, že: *„Možno konštatovať, že právna úprava je príliš jednostranná, a to už samotným procesom, ako aj tým, že v istom zmysle prezumuje nekalosť daných dlhov. Spotrebiteľské právo je zaiste súčasťou vytvárania spoločenskej kohézie, ale aktuálna právna úprava svojou zjednodušujúcou priamočiarosťou vykazuje asymetriu, pretože všetkých dodávateľov (veriteľov) stavia akoby na stranu tých „zlých“ a spotrebiteľov na stranu tých „ublížených“. Podľa poznatkov zo súdnej praxe však právna úprava svojím nastavením spôsobuje aj to, že často najneaktívnejším dlžníkom – spotrebiteľom poskytne pomoc, zatiaľ čo tí zodpovednejší sa často na pojednávanie dostavia (alebo už vo vyjadrení k žalobe) a dlh uznajú, čo podľa procesného práva vedie automaticky k vyhoveniu žalobe rozsudkom pre uznanie.“*

„Vyjde to rovnako, či sa utopíte v peniazoch alebo v dlhoch.“ — Jiří Faltus

- trend načrtnutý Ústavným súdom SR sa výstižne postupne prejavil aj napríklad v aktuálnej úprave inštitútu oddĺženia, alebo v dnes už schválenom zákone č. 233/2019 Z. z. o ukončení niektorých exekučných konaní, ktorý nadobudne účinnosť 01.01.2020
- v rámci tejto kapitoly považujem za vhodné poukázať na situáciu v susednej Českej republike, kde od júna 2019 platia nové pravidlá oddĺženia. Takzvaná „**Oddlužovací novela**“ podobne ako u nás sprístupnila osobný bankrot širokému spektru dlžníkov a uvoľnila pravidlá uplatnenia tohto inštitútu
- v súvislosti s touto zmenou legislatívy bol zo strany České asociace věřitelů prostredníctvom agentúry STEN/MARK realizovaný na vzorke 1001 respondentov prieskum týkajúci sa tejto formy „odpustenia“ dlhov
- Česi sa v prieskume zhodli na tom, že dlžník má morálnu zodpovednosť za splatenie svojich dlhov a to bez ohľadu na to o aký dlh ide:
 - až 82 % opýtaných má za to, že dlžník by mal veriteľom zaplatiť minimálne 40 % dlžnej sumy, aby mu mohol byť zvyšok dlhu odpustený
 - viac ako polovica opýtaných mala však za to, že dlžník by mal zaplatiť aspoň 60 % dlhu

4. Vybrané legislatívne zmeny smerujúce k zvýšenej ochrane dlžníka pred veriteľom a ich dopady na aplikačnú prax

4.1 Ochrana dlžníka pred veriteľmi v sporovom konaní

- dlhodobo sa venuje zvýšená pozornosť ochrane dlžníka – spotrebiteľa. Táto ochrana je badateľná mimo hmotnoprávných noriem aj v úprave práva procesného
- k vzniku spotrebiteľských vzťahov dochádza v širokom spektre oblastí, či už ide o predaj tovarov, alebo poskytovanie služieb

4.1.1 Civilný sporový poriadok

- z právnej úpravy Civilného sporového poriadku možno medzi najvýznamnejšie prostriedky ochrany spotrebiteľa uviesť najmä:
 - a) definíciu pojmu spotrebiteľský spor** – v zmysle § 290 CSP možno za spotrebiteľský spor považovať každý spor medzi dodávateľom a spotrebiteľom, ktorý vyplýva zo spotrebiteľskej zmluvy alebo súvisí so spotrebiteľskou zmluvou

- b) osobitnú poučovaciu povinnosť súdu voči spotrebiteľovi** – ochrana spotrebiteľa podľa CSP sa prejavuje aj v širokej poučovacej povinnosti súdu, ktorý je v zmysle § 292 CSP povinný pri prvom procesnom úkone spotrebiteľa poučiť o jeho právach a povinnostiach, a to bez ohľadu na to, či je spotrebiteľ v spore žalobcom alebo žalovaným

- c) oslabenie princípu kontradiktórnosti** – podľa § 295 CSP platí, že súd môže v spotrebiteľských sporoch „*vykonať aj tie dôkazy, ktoré spotrebiteľ nenavrhol, ak je to nevyhnutné pre rozhodnutie vo veci*“. Súd by sa teda nemal v spotrebiteľskom spore spoliehať v plnej miere na splnenie si dôkaznej povinnosti strán sporu – najmä spotrebiteľa, ale môže (a mal by) prevziať dôkaznú iniciatívu sám

- d) osobitosti koncentrácie konania v spotrebiteľských sporoch** – podľa § 296 CSP platí, že v spotrebiteľských sporoch sa na strane spotrebiteľa nepoužijú ustanovenia o sudcovskej ani zákonnej koncentrácii konania, a že spotrebiteľ môže predložiť alebo označiť všetky skutočnosti a dôkazy na preukázanie svojich tvrdení až do vyhlásenia rozhodnutia vo veci samej

- e) **povinnosť súdu nariadiť pojednávanie** – podľa § 297 CSP platí, že súd je na prejednanie spotrebiteľského sporu povinný nariadiť pojednávanie. Výnimku predstavuje len rozhodnutie súdu rozsudkom pre zmeškania v prospech spotrebiteľa. Druhú výnimku predstavuje prípad, kedy sú kumulatívne naplnené podmienky a to: jedná sa o prípad jednoduchého právneho posúdenia, skutkové tvrdenia strán nie sú sporné, hodnota sporu neprevyšuje sumu 1 000,00 €

4.1.2 Ochrana spotrebiteľa a premlčaný nárok

- v súvislosti so špecifickým postavením spotrebiteľa možno taktiež poukázať na niektoré ďalšie právne predpisy, do ktorých boli postupne zapracované ustanovenia výrazne posilňujúce postavenie dlžníka – spotrebiteľa voči veriteľovi
- možno napríklad poukázať na dnes už neplatné ustanovenie § 5b zákona č. 250/2007 Z. z. o ochrane spotrebiteľa v zmysle, ktorého platilo, že: **„Orgán rozhodujúci o nárokoch zo spotrebiteľskej zmluvy prihliada aj bez návrhu na nemožnosť uplatnenia práva, na oslabenie nároku predávajúceho voči spotrebiteľovi, vrátane jeho premlčania alebo na inú zákonnú prekážku alebo zákonný dôvod, ktoré bránia**

uplatniť alebo priznať plnenie predávajúceho voči spotrebiteľovi, aj keď by inak bolo potrebné, aby sa spotrebiteľ týchto skutočností dovoľával.“

- v zmysle vyššie citovaného zákonného ustanovenia mal súd **ex offo povinnosť prihliadať na prípadné premlčanie uplatneného nároku** a to bez potreby, aby dlžník vzniesol námietku premlčania. Ak teda veriteľ uplatnil voči dlžníkovi – spotrebiteľovi pred súdom premlčaný nárok, bol v súdnom konaní automaticky neúspešný aj v prípade ak bol spotrebiteľ počas konania nečinný
- vyššie citované zákonné ustanovenie napadol na Ústavnom súde SR Okresný súd Košice II. ktorý viedol spotrebiteľský spor o zaplatenie sumy 55,07 € z titulu nároku žalobcu na zaplatenie odmeny za poskytnutie telekomunikačných služieb, pričom jedna z veriteľom uplatnených faktúr bola už premlčaná
- konajúci súd však v priebehu tohto konania dospel k záveru, že ustanovenie § 5b zákona č. 250/2007 Z. z. o ochrane spotrebiteľa je pravdepodobne v rozpore s viacerými ústavou garantovanými právami a preto podal na Ústavný súd SR návrh na začatie konania o nesúlade právnych predpisov s Ústavou SR podľa článku 125 ods. 1 Ústavy SR

- Ústavný súd SR na verejnom zasadnutí pléna 07.02.2018 rozhodol vo veci vedenej pod sp. zn. PL. ÚS 11/2016 o návrhu Okresného súdu Košice II o súlade ustanovenia **§ 5b** zákona č. 250/2007 Z. z. o ochrane spotrebiteľa s čl. 1 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy SR, tak, že nie je v súlade s čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 1 ods. 1 Ústavy SR, a teda **je protiústavné**
- v reakcii na vyššie uvedený Nález Ústavného súdu SR predložilo Ministerstvo spravodlivosti SR do medzirezortného pripomienkového konania návrh novely Občianskeho zákonníka (Zákon č. 343/2018 Z. z., ktorým sa dopĺňa zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov)
- cieľom predkladaného návrhu novely bolo zavedenie osobitnej úpravy uplatňovania premlčaných nárokov zo spotrebiteľských zmlúv a ich zabezpečenia. Táto iniciatíva sa následne prejavila v Občianskom zákonníku doplnením **§ 54a**, ktorý s účinnosťou od 05.12.2018 znie: **„Premlčané právo zo spotrebiteľskej zmluvy nemožno vymáhať a ani ho platne zabezpečiť; ustanovenie § 151j ods. 2 tým nie je dotknuté. Zmeniť obsah premlčaného práva zo spotrebiteľskej zmluvy, nahradiť ho novým právom alebo obnoviť jeho vymáhateľnosť možno len na základe právneho úkonu dlžníka, ktorý o premlčaní vedel.“**

„Dlh mlčí, ale spať nedá.“ — gruzínske príslovie

4.1.3 Exekúcia a insolvenčné konanie

- a) **Exekučný poriadok – zmeny a dopady** – od 01.04.2017 došlo k niektorým zásadným zmenám exekučného poriadku. Predmetné zmeny boli realizované zákonom č. 2/2017 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon NR SR č. 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) a o zmene a doplnení ďalších zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony

Zásadné zmeny:

1) Zavedenie jednotného exekučného súdu – oprávnený návrh na začatie exekučného konania adresuje jedinému kauzálnu príslušnému súdu, ktorým je Okresný súd Banská Bystrica. So súdom sa komunikuje prostredníctvom elektronických formulárov doposiaľ bez možnosti realizácie hromadného podávania návrhov rovnakého veriteľa

2) Náhodný výber súdneho exekútora – Okresný súd Banská Bystrica prideliuje veci vydaním poverenia na vykonanie exekúcie rovnomerne jednotlivým exekútorom náhodným výberom pomocou technických prostriedkov a programových prostriedkov schválených Ministerstvom spravodlivosti SR tak, aby bola vylúčená možnosť ovplyvňovania pridelenia vecí.

3) Nový koncept nastavenia odmien a iných trov exekútora – naďalej platí, že odmena exekútora je 20 % zo základu na jej určenie (v niektorých prípadoch 10 %). Zaviedla sa však paušalizácia výdavkov, ktoré exekútorovi patria

4) Pokiaľ má dlžník viacero exekúcií, poveruje sa rovnaký exekútor – v súvislosti so zefektívnením exekučnej činnosti ako aj s poukazom na znižovanie nákladov súvisiacich s exekúciou, súd poveruje vykonaním ďalších exekúcií proti tomu istému dlžníkovi rovnakého exekútora, ktorý už voči dlžníkovi jednu exekúciu vykonáva

5) Možnosť exekútora zastaviť exekúciu – exekútor je oprávnený vo vybraných prípadoch zastaviť exekúciu bez participácie súdu. Medzi najrelevantnejšie oprávnenia patrí možnosť zastaviť exekúciu pre nemajetnosť povinného a to v tom prípade, ak sa do 30 mesiacov od začatia exekúcie alebo od posledného zexekvovania majetku nepodarilo zistiť majetok alebo príjmy a pri exekúciách vedených proti FO, ak sa do piatich rokov od začatia exekúcie alebo od posledného zexekvovania majetku nepodarilo zistiť majetok alebo príjmy

„Človek sebe dlhy neplatí.“ — William Shakespeare

Dopady predmetných zmien:

- možno konštatovať, že mnohé z vyššie uvedených zmien Exekučného poriadku priamo nezlepšujú postavenie dlžníka, ani mu nezakladajú viac práv a nezvyšujú jeho ochranu. Uvedené zmeny sa však významne dotýkajú najmä veľkých veriteľov, ktorí na dané zmeny museli reagovať
- nemožnosť zvoliť si súdneho exekútora spôsobuje veľkým veriteľom roztrieštenosť portfólia pohľadávok naprieč všetkými exekútorскими úradmi. Taktiež samotná elektronizácia komunikácie so súdom (podávanie návrhov prostredníctvom formuláru) proces iniciovania exekučného konania zásadne spomalila až paralyzovala
- vo vzťahu k predmetným zmenám možno uviesť, že náhodné pridelovanie súdnych exekútorov bolo časťou exekútorskej obce vnímané pozitívne, avšak prax nezodpovedá očakávaniam niektorých exekútorov. Počet nových exekučných konaní výrazne klesol (uvádza sa pokles o 2/3). V dôsledku toho možno konštatovať, že dlhodobo (už 4 roky) nebola do exekútorského stavu vymenovaná žiadna osoba a niektoré exekútorské úrady museli ukončiť svoju činnosť (26 exekútorov)

b) Zákon o konkurze a reštrukturalizácii – zmeny a dopady – od 01.03.2017 došlo k niektorým zásadným zmenám zákona o konkurze a reštrukturalizácii. Predmetné zmeny boli realizované zákonom č. 377/2016 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii

Zásadné zmeny:

1) Povinné zastúpenie dlžníka – dlžník musí byť zastúpený Centrom právnej pomoci alebo advokátom určeným centrom od momentu podania návrhu až do ustanovenia správcu. Výnimkou z povinného zastúpenia je prípad, ak má dlžník ukončené vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa v študijnom odbore právo

2) Dostupnosť oddĺženia – pôvodná právna úprava vyžadovala, aby dlžník nebol schopný v lehote 30 dní po splatnosti plniť aspoň dva peňažné záväzky viac ako jednému veriteľovi. Momentálne sa vyžaduje, aby bol dlžník platobne neschopný a musí sa voči nemu viesť aspoň jedno exekučné alebo obdobné konanie. Platobná neschopnosť je po novom definovaná ako neschopnosť plniť 180 dní po lehote splatnosti aspoň jeden peňažný záväzok

3) Vstupné náklady dlžníka – pôvodná úprava oddlženia vyžadovala, aby dlžník disponoval aspoň nejakým majetkom. Tento musel mať minimálnu hodnotu 1 659,70 € a dlžník bol taktiež povinný zložiť preddavok na odmenu predbežného správcu vo výške 663,88 €. Momentálne môže oddlženie iniciovať aj úplne nemajetný dlžník, za jedinej podmienky, a to zaplata sumy 500,00 €, ktorú je schopné dlžníkovi návratne poskytnúť Centrum právnej pomoci. Táto pohľadávka Centra právnej pomoci však patrí medzi konkurzom nedotknuté pohľadávky a dlžník musí poskytnutú sumu Centru právnej pomoci zaplatiť

4) Moment oddlženia a trvanie konania – v pôvodnej právnej úprave musel dlžník absolvovať relatívne časovo náročné konkurzné konanie, pričom následne mohol súd rozhodnúť aj o jeho oddlžení, aktuálne súd rozhodne o oddlžení už v samotnom uznesení o vyhlásení konkurzu alebo uznesení o určení splátkového kalendára. Týmto momentom sa pohľadávky, ktoré môžu byť uspokojené iba v konkurze alebo splátkovým kalendárom stávajú nevymáhateľné bez ohľadu na to, či boli alebo neboli prihlásené. Uvedená zmena sa prejavila aj vo výraznom skrátení trvania celého procesu

5) Nepostihnuteľná hodnota obydliá – zákonodarca zaviedol inštitút nepostihnuteľnej hodnoty obydliá. Význam tohto inštitútu spočíva v tom, že popri majetku, ktorý je vylúčený z konkurzu je z konkurzu vylúčená aj suma vo výške 10 000,00 €, ktorá predstavuje uvedenú nepostihnuteľnú hodnotu obydliá.

Dopady predmetných zmien:

- uvedené zmeny sa prejavili v nekontrolovanom náraste počtu oddĺžení
- počas roku 2018 bolo doručených na slovenské súdy 14 420 návrhov na oddĺženie, najviac návrhov zaevidovali v Banskobystrickom kraji (3 635) a najmenej v Trnavskom kraji (843)
- inštitút splátkového kalendára nie je dlžníkmi výrazne využívaný a na slovenské súdy bolo doručených počas roka 2018 len 241 návrhov na určenie splátkového kalendára
- podľa aktuálnych štatistík za rok 2019 doposiaľ nie možné určiť finálny počet návrhov, ktoré budú v tomto roku doručené súdu, napriek uvedenému možno už teraz konštatovať, že počet doručených návrhov na oddĺženie opäť narastie. V tejto súvislosti možno uviesť, že od januára do septembra 2019 bolo na Slovensku vyhlásených 12 665 osobných konkurzov
- vzhľadom na takto vysoký počet oddĺžení do popredia vystupujú otázky, či je právna úprava oddĺženia koncipovaná dostatočne vhodne a či v praxi nedochádza k zneužívaniu tohto inštitútu zo strany osôb, ktoré by za iných okolností boli schopné svoje záväzky postupne splniť

c) Zákon o ukončení niektorých exekučných konaní – dňa 01.01.2020 nadobudne účinnosť zákon č. 233/2019 Z. z. o ukončení niektorých exekučných konaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov

- potreba prijatia tohto zákona podľa dôvodovej správy pramenila z potreby efektívneho vyriešenia problému vedenia niektorých exekúcií, v ktorých nedochádza k exekvovaniu majetku povinného a ani k zastaveniu exekúcie napriek tomu, že povinný je nemajetný
- dôvodová správa taktiež konštatuje, že na súdoch SR je v súčasnosti vedených cca 2,6 milióna tzv. „starých exekúcií“ (exekučných konaní vedených podľa predpisov účinných do 31. marca 2017), pri ktorých oprávnený spravidla nenavrhne zastavenie exekúcie (nesúhlasí s jej zastavením) najmä z dôvodu rizika, že bude musieť znášať trovy exekúcie súdneho exekútora
- možno konštatovať, že predmetný zákon sa po jeho účinnosti dotkne všetkých exekučných konaní, ktoré sú vedené podľa Exekučného poriadku účinného do dňa 31.03.2017. Uplynutím rozhodnej doby, ktorá bola určená v trvaní 5 rokov od poverenia súdneho exekútora na výkon exekúcie dôjde k zastaveniu exekučného konania

- v súvislosti s vyššie uvedeným zákonom je potrebné uviesť, že sa nejedná o „amnestiu“ v pravom slova zmysle, tak ako je často krát nesprávne označovaná, nakoľko nedôjde k skutočnému zániku pohľadávky. Po zastavení exekučného konania pohľadávka zostáva naďalej vymáhateľná a uplatniteľná v exekučnom konaní. Prijatý zákon totiž predpokladá možnosť podania opätovného návrhu na vykonanie exekúcie, pričom toto nové exekučné konanie prebehne podľa nových pravidiel obsiahnutých v exekučnom poriadku a pred kauzálne príslušným Okresným súdom Banská Bystrica
- viacerí významní veritelia avizovali, že v mnohých prípadoch budú po zastavení „starých exekúcií“ opätovne podávať nové návrhy na vykonanie exekúcie. Uvedená novela tak v skutočnosti len čiastočne vyrieši problém „zavalenia“ súdov exekučnou agendou

„Ak vieš používať peniaze, slúžia ti, ak nevieš, vládnu nad tebou; jedným peniaze slúžia a druhí slúžia peniazom.“ — Publilius Syrus

4.2 Rozpor medzi zákonom č. 129/2010 Z. z. a smernicou Európskeho parlamentu a Rady 2008/48/ES

4.2.1 Právny stav do 30. apríla 2018

- ustanovenie § 9 ods. 2 písm. l) zákona č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov (ďalej len „Zákon“) obsahovalo presný rozpis plánovanej amortizácie dlhu, teda rozpis splátok po častiach *„Zmluva o spotrebiteľskom úvere okrem všeobecných náležitostí podľa Občianskeho zákonníka musí obsahovať výšku, počet a termíny splátok istiny, úrokov a iných poplatkov...“*
- podľa článku 10 ods. 2 písm. h) smernice Európskeho parlamentu a Rady 2008/48/ES (ďalej len „Smernica“) *„zmluva o úvere zrozumiteľne a stručne uvádza výšku, počet a frekvenciu splátok spotrebiteľa“*

- v prípade, ak splátky spotrebiteľského úveru nie sú v zmluve rozčlenené na splátky istiny, splátky úrokov a splátky poplatkov, spotrebiteľský úver sa považoval za bezúročný a bez poplatkov
- podľa rozhodnutia Najvyššieho súdu SR (uznesenie z 22.02.2018, sp. zn. 3 Cdo 146/2017): „V zmluvách uzatváraných podľa zákona č. 129/2010 Z. z. nemožno od dodávateľov žiadať, aby v nich uvádzali presný rozpis plánovanej amortizácie dlhu, teda rozpis splátok po častiach (samostatne vo väzbe na istinu, úrok a poplatky). Pokiaľ ustanovenie § 9 ods. 2 písm. l) zákona č. 129/2010 Z. z. uvádza pojmy „výška“, alebo „počet“ či „termíny splátok istiny, úrokov a iných poplatkov“, je za použitia eurokonformného výkladu dospieť k záveru, že toto ustanovenie len spresňuje, čo splátka úveru zahrňuje.“

4.2.2 Právny stav od 1. mája 2018

- zákonodarca dňa 12. októbra 2017 prijal zákon č. 279/2017 Z. z., ktorým s účinnosťou od 1. mája 2018 upustil od požiadavky členenia splátok spotrebiteľského úveru na splátky istiny, úrokov a iných poplatkov, keď v § 9 ods. 2 písm. i) sa slová "a termíny splátok istiny, úrokov a iných poplatkov" nahrádzajú slovami „frekvenciu splátok“

- vyššie uvedenú zmenu zákonodarca odôvodnil skutočnosťou, že bez takejto zmeny by bol Zákon (naďalej) v rozpore so Smernicou a tiež dôvodom, že týmto krokom zákonodarca napráva skutočnosť, že SR pri jej aproximácii išla, napriek požiadavke tzv. úplnej harmonizácie, nad rámec podmienok stanovených Smernicou. Samotný zákonodarca tak priamo potvrdil, že Zákon je v tejto otázke v rozpore so Smernicou a že eurokonformný výklad Zákona skrze zásadu zákazu výkladu zákona contra legem nie je možný
- ostala otvorená otázka aplikácie Zákona účinného do 30. apríla 2018 - metódou a contrario (dôkaz opakom, dôkaz z opaku) - ak od 1. mája 2018 zákonodarca zmenil Zákon tak, že nevyžaduje členenie splátok na splátky istiny, splátky úrokov a splátky iných poplatkov, tak tým priznáva, že do 30. apríla 2018 takéto členenie požadoval? Ak by totiž členenie nepožadoval ani do 30. apríla 2018, nemal by dôvod predmetné ustanovenie meniť. Alebo je tu namieste eurokonformný výklad contra legem tak ako to naznačil vo vyššie uvedenom rozhodnutí Najvyšší súd SR? Uvedené vyriešil Rozsudok súdneho dvora EÚ z 05.09.2019 vo veci C-331/18 TE proti Pohotovosti, a to v prospech eurokonformného výkladu

„Aký zákon, také peniaze.“ — slovenské príslovie

5. Náčrt východísk zo súčasného stavu

- zvyšovanie finančnej a právnej gramotnosti obyvateľstva prostredníctvom edukácie a marketingových aktivít štátu, tzv. „výchova k zodpovednosti“
- zvýšená opatrnosť (lepšia abstinencia ako hypertrofia) pri prijímaní legislatívy upravujúcej vzťah veriteľ – dlžník (dôsledná predchádzajúca diskusia s odbornou verejnosťou, ekonomická, sociologická, psychologická analýza dopadov prijímaných zmien, posúdenie dopadov na vzorce správania, test proporcionality, zvažovanie hraníc medzi kogentnosťou a dispozitívnosťou právnej úpravy atď.)
- používanie „sedliackeho rozumu“ pri tvorbe ako aj aplikácii práva, nepokračovanie v ďalšom zvyhodňovaní dlžníkov „za každú cenu“ (ako potenciálnych voličov za účelom získania politických bodov)
- pozitívna motivácia a „odmeňovanie“ poctivých dlžníkov a veriteľov v zmysle hesla „exempla trahunt“
- legislatívne rozšírenie okruhu osôb s nárokom na bezplatnú právnu pomoc

„Zakrývaj sa iba takou perinou na akú máš“ – ľudová múdrosť

Ďakujem za pozornosť.

Peter Štrpka, partner
SOUKENÍK – ŠTRPKA, s. r. o.
advokátska kancelária / law firm
Šoltésovej 14, 811 08 Bratislava
+421 2 32 202 111
akss@akss.sk
www.akss.sk

